

Το σπίτι που γεννήθηκα

του Κωστάκη Λαφαζάνη

Ήταν 19 του μαΐρου Ιούλη του 1974. Με αφορμή το άφρον πραξικόπημα της Χούντας των Αθηνών και της ΕΟΚΑ Β' εναντίον της Κυπριακής Δημοκρατίας και του αείμνηστου Προέδρου Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' αναμενόταν από τον Κυπριακό ελληνισμό η εισβολή της Τουρκίας του Ετζεβίτ στην Κύπρο.

Το βράδυ της ίδιας μέρας είχα κληθεί από ένα μαθητή μου στρατιώτη του 251Τ.Π. με Φ.Α.Π. να παρουσιαστώ στο γνωστό στρατόπεδο της Γλυκιώτισσας, πράγμα που έκανα. Αποχαιρέτησα με βουρκωμένα μάτια και με φιλιά αποχωρισμού την γυναίκα μου και το 5χρονο γιο μου. Η γυναίκα μου με κατευόδωσε με την ευχή η Παναγία μαζί σου, με τρεμάμενη φωνή που με δυσκολία έβγαине από τα χείλη της και με μάτια κατακόκκινα από το κλάμα, ανήσυχη ολόκληρη για το αβέβαιο μέλλον. Μπήκα στο αυτοκίνητο μου με το οποίο ο κουινιάδος μου Αντρέας, πάντα πρόθυμος να βοηθήσει, θα με έπαιρνε στο στρατόπεδο. Σαν φτάσαμε στην πύλη του στρατοπέδου, ένας παλιός φίλος και συμμαθητής του τον υποδέχτηκε με μια κακία ανεξήγητη και ένα βλοσυρό ύφος. Ίσως γιατί ο συμμαθητής του ήταν μέλος της Ε.Ο.Κ.Α. Β' και ο Αντρέας Μακαριακός.

Στο στρατόπεδο αυτό, γενικά επικρατούσε μεγάλος αναβρασμός. Οι στρατιώτες σχολίαζαν κατά τρόπο έντονο την κατάσταση που δημιουργήθηκε από τη μια στιγμή στην άλλη γεμάτοι με πολλά ερωτηματικά, και παρακολουθούσαν τα τούρκικα πολεμικά σκάφη που πηγαινοερχόντουσαν μπροστά από της ακτές της πόλης και επαρχίας μας και τα πρόδιναν τα φώτα στο κατάντρομα, στην πρύμνη και την πλώρη, αλλά και ο θόρυβος των μηχανών τους που έφτανε πολύ δυνατά, στα αυτιά μας.

Δεν μας δόθηκαν όπλα από το βράδυ, γι' αυτό ανησυχούσαμε τρομερά, πράγμα που δεν μας άφηνε να κλείσουμε μάτι.

Επιτέλους ξημέρωσε η 20η Ιουλίου, ημέρα Σάββατο, και πλησιάσαμε στην βρύση του στρατοπέδου για να δροσιστούμε, για να συνεχίσουμε τις ζωντανές συζητήσεις μας για τα τεκταινόμενα.

Ο ίδιος στρατιώτης, ο Χρίστος Καρεφυλλίδης από την Κερύνεια που είχε πάει στην πόλη, αγόρασε ελιόπιπτες και έφερε και σε μας να κεραστούμε. Έκοψα τις ελιόπιπτες σε κομμάτια όπως ο Ιερέας κόβει το αντίδωρο και τα διαμοίρασα στους συστρατιώτες μου που ήταν γύρω μου.

Όπως είμαστε μαζεμένοι γύρω από τη βρύση του στρατοπέδου, πέρασε ένα τούρκικο μαχητικό αεροσκάφος με δαιμονιώδη θόρυβο πάνω από το στρατόπεδο, αφού είχε ρίξει, μια μεγάλη, σαν βαρέλι βόμβα, μέσα στο κάστρο της Κερύνειας. Αμέσως μετά, τα τούρκικα μαχητικά αεροσκάφη, άρχισαν να οργώνουν με manía τη στενή πεδιάδα της Κερυνειώτικης γης με πολυβολισμούς και βόμβες.

Ήταν η ώρα 5η πρωινή που άρχισε το κακό και ένα πανδαιμόνιο κρότων, πολυβολισμών και εκρήξεων από τα πολυβόλα των τουρκικών πλοίων και των μαχητικών αεροσκαφών, καπνοί και φλόγες γέμιζαν την ατμόσφαιρα.

Σε κάποιο σύντομο διάλειμμα της τουρκικής δραστηριότητας, μας φώναξαν και μας έδωσαν όπλα μέσα από ένα δυο κιβώτια, γεμάτα γράσα. Όπως ήταν φυσικό τα όπλα αυτά δεν μπορούσαν να λειτουργήσουν χωρίς καθαρίσμα.

Επειδή εγώ ήμουν αξιωματικός, ένας φίλος από την Βασιλεία, ο αείμνηστος Πολύκαρπος Μιχαήλ μέλος του Κυπριακού στρατού με προμήθευσε με ένα αμερικανικό όπλο τύπου Thompson και με πολύ λίγα πυρομαχικά. «Εσύ, ένας αξιωματικός να μη βαστά όπλο της προκοπής», είπε. Όταν άρχισαν πάλι τα αεροπλάνα να πολυβολούν το στρατόπεδο, οι Ελλαδίτες αξιωματικοί είχαν εξαφανιστεί. Μερικοί στρατιώτες στρατευμένα παιδιά, πιο γενναίοι από τους γενναίους, έβαζαν πεισματικά εναντίον των μαχητικών του τούρκου εισβολέα με τα αντιαεροπορικά πυροβόλα τους.

Οι στρατιώτες, μπουλούκια μπουλούκια άδειασαν το στρατόπεδο και μέσω του γυμναστικού συλλόγου ΠΡΑΞΑΝΤΡΟΣ κατευθύνονταν στον Πενταδάκτυλο.

Δεν έχασα λεπτό. Ανέβηκα σε μια μεγάλη πέτρα και φώναξα: Παιδιά, είμαι αξιωματικός. Θέλετε να σας οργανώσω για να γλιτώσουμε από την μανία των εισβολέων;

Χάρηκαν με την πρόταση μου και δέχτηκαν να οργανωθούν και τώρα αντί να περπατούν μπουλούκια μπουλούκια περπάταγαν σε φάλαγγα κατ' άντρα μέχρι που ανακαλύψαμε τα ορύγματα θέσεις μάχης του 251Τ.Π. το οποίο βρισκόταν βόρεια της πόλης και τους τοποθέτησα όλους στην αμυντική αυτή γραμμή με μέτωπο τον Πενταδάκτυλο.

Μείναμε εκεί και από τη μια διορθώναμε και καθαρίζαμε τις θέσεις μάχης και από την άλλη θαυμάζαμε το όμορφο Κερυνειώτικο τοπίο που οι κατακτητές βυσοδομούσαν να το μετατρέψουν σε κρανίου τόπο.

Με ένα ζευγάρι κιάλια που μου έφεραν οι στρατιώτες μου από ένα Γερμανό που έφευγε από την Κερύνεια με το αυτοκίνητο του σέρνοντας το ταχύπλοο σκάφος του, έβλεπα τα τούρκικα πλοία να αποβιβάζουν ανενόχλητοι εκατοντάδες εισβολείς που έβγαιναν στη στεριά της Κερύνειας να κατακτήσουν την Κερυνειώτικη γη μας.

Κάποια νοικοκυριά που παρέμεναν στην πόλη, σκέφτηκαν να μας φέρουν το μεσημέρι της Κυριακής αρκετά φαγητά, για να κορέσουμε την πείνα μας.

Εν τω μεταξύ τα μαχητικά και τα ελικόπτερα του εισβολέα, πετώντας πάνω από τα κεφάλια μας, έκαναν την διαδρομή Τουρκίας-Πενταδάκτυλου σε ελάχιστο χρόνο και εκεί άφηναν το πολύτιμο φορτίο τους από στρατιωτικό υλικό και πεζοναύτες και επαναλάμβαναν άφοβα την διαδρομή τους, γιατί εμείς ούτε τα κατάλληλα όπλα είχαμε ούτε πολεμοφόδια αρκετά ούτε και ασύρματη επικοινωνία με άλλες μονάδες.

Και όταν παρακάλεσα ένα λεβεντόπαιδο κερυνειώτη, το Γ.Χ. να πάει στο συγκρότημα να φέρει στη μονάδα ένα αντιαεροπορικό για να το χρησιμοποιήσουμε εναντίον των τουρκικών αεροπορικών μέσων, αφού οι θέσεις μας προσφέρονταν από το σημείο που βρισκόμαστε για αντιαεροπορική ενέργεια, ένας ελλαδίτης αξιωματικός σίγουρα χουντικός του απάντησε: αυτού του Λαφαζάνη του Μακαριακού να του δώσουμε και BROWNING; Αυτό μας έλειπε!!!

Έτσι σκέφτονταν το 1974 οι χουντικοί αξιωματικοί για την Κύπρο και ας ήταν απόγονοι του Λεωνίδα που μας άφησε παρακαταθήκη το μολών λαβέ!

Πέρασε η Κυριακή αφού το βράδυ κατέληξε στη γραμμή μας στα φυλάκια μας ένας καταδρομέας της 31ης μοίρας καταδρομών, ο οποίος και μας διηγήθηκε με κάθε λεπτομέρεια τις υπεράνθρωπες προσπάθειες της μοίρας του που κατέλαβε το φρούριο του Αγίου Γλαρίωνα και την ηρωική δυσία του διοικητή τους αείμνηστου Γεώργιου Κατσάνη, στα πρόθυρα του φρουρίου. Και όπως ήταν φυσικό, τη διάλυση της μοίρας μετά τον θάνατο του ηγέτη της.

Ξημέρωσε η Δευτέρα 22 Ιουλίου 1974. Μας βρίσκει στις θέσεις μας να προσπαθούμε να αντίληφθούμε την κατάσταση που διαμορφώθηκε. Τα τούρκικα πλεούμενα στις ακτές μας. Τα τούρκικα μαχητικά αεροπλάνα στον εναέριο μας χώρο, και ο Πενταδάκτυλος; Στεφανωμένος με τα φουσάτα των Αττίλων που έφτασαν με τα ελικόπτερα που τους μετέφεραν και τους αποβίβασαν ανενόχλητα.

Κοντά στο μεσημέρι δεν φτάνουν όλα όσα είδαμε, μας ξεκούφanan και οι μηχανές και οι ερπύστριες των τούρκικων αρμάτων, που κινούνταν από δυτικά προς ανατολικά με στόχο να καταλάβουν και να κυριεύσουν την απροστάτευτη νύφη του βορρά, την γραφική Κερύνεια μας, που αυτό θα ήταν το τέλος της.

Ανυπεράσπιστοι και μείς, δέλοντας και μη, έπρεπε να εγκαταλείψουμε τις θέσεις μας, μια και οι πάντες έβαλλαν εναντίον μας. Μέχρι που τα φύλλα των λιόδεντρων στο λιοχώρι που βρισκόμαστε, έπεφταν και μας κάλυπταν εκεί που βρισκόμασταν. Τότε, με βαριά καρδιά, έδωσα το σύνθημα της υποχώρησης. «ο σώζων εαυτόν σωθείτω» Ξεκινήσαμε ομάδες ομάδες να εγκαταλείψουμε τις θέσεις μας.

Εγώ με μια ομάδα συμπολεμιστών μου, προχωρήσαμε πεζοί προς την Πάνω Κερύνεια και αφού περάσαμε από το σπίτι και την γειτονιά μου και δεν βρήκαμε ούτε την γυναίκα μου, ούτε το πεντάχρονο παιδί μου, προχωρήσαμε προς την Θέρμια, ένα μικρό χωριό της Κερύνειας, όπου μια κοπέλα που υπήρξε μαθήτριά μου, πρόσφερε κρύο νερό σε όλους, από την κανάτα της. Τι ανακούφιση ήταν και αυτή!

Προχωρήσαμε προς το Καζάφani. Εκεί είδαμε μια μακρά φάλαγγα οχημάτων να φεύγουν βιαστικά από την Κερύνεια. Ήταν τα κρατικά, τα κυβερνητικά μέσα της δημοκρατίας μας. Αστυνομικά, νοσοκομειακά, πυροσβεστικά, ιδιωτικά και άλλα και κατόπιν άλλη γραμμή με μεγάλα λεωφορεία, φορτηγά, ημιφορτηγά και άλλα. Κατεύθυνση απομάκρυνση από την Κερύνεια που βαλλότανε από αέρα,

ξηρά και θάλασσα. Ανυπεράσπιστη και απροστάτευτη καιγόταν σαν λαμπάδα από την μια άκρη ως την άλλη και από τη θάλασσα μέχρι τον Πενταδάκτυλο!!

Από το Καζάφανι προχωρήσαμε πεζοί προς τον Άγιο Επίκτητο, γιατί δεν βρήκαμε τα κλειδιά του αυτοκινήτου μου που ήταν καινούργιο και έμεινε στα χέρια των τούρκων. Στο μέσο της διαδρομής, ένα μικρό φορτηγό, μόλις μας είδε σταμάτησε. Ο οδηγός του μας επιβίβασε στο φορτηγό του και τράβηξε για τον Άγιο Επίκτητο. Τα τούρκικα μαχητικά μας έβαλαν στόχο και ο θαρραλέος οδηγός οδηγούσε το φορτηγό του κάτω από πυκνά δέντρα για να αποφύγει τις αεροπορικές επιθέσεις των Τούρκων. Αυτό συνέβηκε 1-2 φορές, μέχρι που μας χάσανε και συνέχισε την πορεία του, μέχρι που φτάσαμε στην έρημη μεγάλη πλατεία του χωριού.

Από την πλατεία η ομάδα μας κινήθηκε προς τον Πενταδάκτυλο. Και πάλι με τα πόδια συνεχίσαμε την πορεία μας προς τον Κοκκινόκρεμμο, όπου ο μακαρίτης ο παππούς μου Χρίστος Μένουκος είχε χωράφια με τερατοσιές. Στο κέντρο του χωραφιού υπήρχε μια κρυστάλλινη πηγή – το επονομαζόμενο νερό του Σάμπρου – που μας δρόσισε.

Στα μέσα της διαδρομής προς τον Πενταδάκτυλο, εντελώς τυχαία, συναντήσαμε κάτω από μια χαρουπιά, την οικογένεια των γονιών μου, που μόλις μας είδαν έτσι χάλια, σκονισμένους, αξύριστους, πεδαμένους από την κούραση, άρχισαν να κλαίνε και να ζητούν να μάθουν προς τα πού πηγαίναμε.

Τι να τους πεις; Αφού ούτε εμείς γνωρίζαμε που θα καταλήγαμε. Από το σημείο αυτό, περπατώντας δυο τρεις ώρες ακόμη, καταλήξαμε στη βρύση που προανάφερα. Ήπιαμε δροσερό νερό και δοξάσαμε τον Θεό. Δεν υπήρχε όμως καιρός για χάσιμο.

Κάλεσα σε συνεδρία όλα τα μέλη της ομάδας για να αποφασίσουμε την επόμενη μας κίνηση, το επόμενο δρομολόγιο. Υπήρξαν τρεις επιλογές. Α. Να επιστρέψουμε στην Κερύνεια. Β. Να μείνουμε εκεί στο νερό του Σάμπρου. Γ. Να προχωρήσουμε στο κεφαλοχώρι της Κυθραίας.

Η πρώτη επιλογή απορρίφθηκε ομόφωνα από όλους. Γιατί; Γιατί η Κερύνεια από την μια άκρη ως την άλλη καιγόταν από πύρινες φλόγες. Και ο καπνός, μαύρος και αδιαπέραστος στο βλέμμα σκέπαζε ολόκληρη την πόλη και τον περίγυρό της.

Η δεύτερη επιλογή να παραμείνουμε στο νερό του Σάμπρου που μας έδινε ζωή και δροσιά μέσα στο κατακαλόκαιρο του Ιούλη, δεν κρίθηκε ικανοποιητική διότι υπήρχε ο κίνδυνος να μας εντοπίσουν τα τούρκικα φουσατά που πάτησαν τον Πενταδάκτυλο και να πάρουν την χαρά να μας δολοφονήσουν όλους.

Η τρίτη επιλογή ήταν η προσφορότερη. Παρ' όλο το δύσβατο της περιοχής και της μακράς απόστασης, να προχωρήσουμε για την Κυθραία.

Έπειτα από πορεία ωρών σε έδαφος ανώμαλο, φτάσαμε κάποτε στην Κυθραία. Και τι δεν είδαμε εκεί. Κόσμο και κοσμάκη στους δρόμους να ψάχνουν

για μια γωνιά να μπούνε και να ξεκουραστούν, να φάνε και αυτοί και τα παιδιά τους, να νιώσουν ασφαλείς.

Τα σπίτια των Κυθραιωτών, άνοιξαν διάπλατα τις πόρτες και γέμισαν από τους πρώτους πρόσφυγες. Έστρωσαν τραπέζια για όλο αυτό τον κόσμο και πρόσφεραν το κάθε τι. Ακόμα και ρουχισμό μας έδωσαν, για μικρούς και μεγάλους. Αλλά και ο δήμος της Κυθραίας μάζεψε ρουχισμό για όλες τις ηλικίες και οργάνωσε υπηρεσία διανομής του ρουχισμού στους πρόσφυγες στο δημοτικό Μέγαρο.

Εγώ, εκτός από την τρομερή ταλαιπωρία, είχα να αντιμετωπίσω και ένα οξύτατο προσωπικό πρόβλημα. Η γυναίκα μου έγκυος τότε τεσσάρων περίπου μηνών, ο γιός μου Χάρης πέντε χρονών οι γονείς και τα αδέρφια της γυναίκας μου και άλλοι συγγενείς ήταν αγνοούμενοι. Κανένας δεν τους είδε και κανένας δεν ήξερε να μου πει που βρίσκονταν.

Ήταν δουλειά δική μου να ανακαλύψω που βρίσκονταν. Έτσι, αφού βρήκα ένα αυτοκίνητο MINI MOKE που το έφερε κάποιος από τον Παχύαμμο, ταξίδεψα για τον Άγιο Αμβρόσιο για τον οποίο είχα μάθει ότι πολλοί Κερυνειώτες κατευδύνθηκαν εκεί.

Μας υποδέχτηκε ο αείμνηστος Κύρος Χατζηκύρου, παλιός φίλος και συνάδελφος. Ο δρόμος και η πλατεία του χωριού, γεμάτα κόσμο και αυτοκίνητα μικρά και μεγάλα. Αρχισε να σουρουπώνει.

Ο φίλος μου ο κύριος Χατζηκύρου, πλησίασε το φουρνί με το κλέφτικο και απευθυνόμενος στον ιδιοκτήτη του είπε προστακτικά «δε θα πουλήσεις ούτε κομμάτι από το κλέφτικό σου. Θα το πάρω όλο εγώ για να φιλοξενήσω τον φίλο μου Κωστάκη και την παρέα του». Και στήθηκε ένα πλουσιοπάροχο τραπέζι από την οικογένεια του φίλου μου με ποτά, φρούτα και φυσικά το κλέφτικο. Θεέ μου ποιος είχε διάθεση να βάλει έστω και μια μπουκιά στο στόμα του; Όταν από τη μια στιγμή στην άλλη χάνεις γυναίκα και παιδί και άλλους αγαπητούς συγγενείς τι κάνεις; Τρως και διασκεδάζεις; Κατάλαβαν την κατάσταση μας και δεν μας πίεζαν να φάμε. Ξεκινήσαμε από τον Άγιο Αμβρόσιο προς την Κυθραία και μέσα στα αναφιλητά μας παρακαλούσαμε τον Ύψιστο να γλυτώσει από την δοκιμασία τους φίλους μας.

Η άλλη απόπειρα για την διακρίβωση της τύχης της οικογένειας μου, ήταν η μετάβαση, την άλλη μέρα, στην Λευκωσία. Περνώντας από μια αστική σχολή, ω του θαύματος! Ένας κατάλογος αναρτημένος στο σχολείο έγραφε και τα ονόματα και της δικής μου οικογένειας εγκλωβισμένης στο Πελλα Πάϊς: Ολυμπιάδα Λαφαζάνη, Χάρης Λαφαζάνης Χαράλαμπος Κατσελλής, Θεοδώρα Κατσελλή Μιχαλάκης Κατσελλής, Αντρέας Κατσελλής, Γρηγόρης Κατσελλής, Σούλλα Κατσελλή, Δέσπω Κατσελλή.

Η χαρά μου ήταν απερίγραπτη. Επιτέλους βρήκα την πληροφορία που ζητούσα. Δόξα τω Αγίω Θεώ!

Φεύγοντας από το ευλογημένο αυτό σχολείο που μου τόνωσε το ηθικό και μου έδωσε δυνάμεις να προχωρήσω στην επιχείρηση διακρίβωσης της τύχης των δικών μου αγνοουμένων, προχώρησα προς το 4ο στρατιωτικό συγκρότημα ίσως μάδω ποια ήταν η κατάσταση που επικρατούσε στην Κερύνεια μας και αν είχαν περαιτέρω στοιχεία για τους εγκλωβισμένους στο Πέλλα Παίς.

Εκεί στο 4ο συγκρότημα μεταξύ άλλων, είδα και τον συγκροτηματάρχη της Κερύνειας, έναν Ελλαδίτη αξιωματικό, που φορούσε από κάτω κοντό παντελόνι και από πάνω ήταν γυμνός χωρίς φανέλα. Σαν με είδε ήρθε κοντά μου διότι με γνώριζε και του είπα αμέσως πως ψάχνω για την οικογένεια μου. Τον ρώτησα μήπως υπήρχαν καθόλου πληροφορίες για τον εναπομείναντα πληθυσμό στο Πέλλα Παίς. Δυστυχώς δεν γνώριζε τίποτε για την κατάσταση που επικρατούσε στην Κερύνεια ή το Πέλλα Παίς. Γνώριζε όμως πολύ καλά κάτι άλλο πολύ ενδιαφέρον. Μου είπε πως τα παιδιά τα δικά μας δεν πολέμησαν. “από δω τους έλεγα είναι οι τούρκοι και από εκεί πήγαιναν τα παιδιά τα δικά μας. Εγώ βρέθηκα αντιμέτωπος με ένα εκθρικό άρμα. Ψάχνω να βρω μια χειροβομβίδα να το διαλύσω το άτιμο μα δυστυχώς δεν βρήκα. Και οι τούρκοι ρίξανε εναντίον μου. Με παίρνει ένα βλήμα από εδώ και μου έδειξε ένα δάκτυλο του τυλιγμένο στο άκρο, με τσιροτάκι και περνά πέρα. Εγώ τραυματίστηκα, να... εδώ.”!!!

Κατάλαβα ‘ότι εκείνο που μου έμεινε να κάνω ήταν να επιστρέψω στη Κυδραία για να βάλω μπροστά το σχέδιο μου. Να αποτολμήσω μια εισβολή στο Πέλλα Παίς για να απελευθερώσω την οικογένεια μου.

Νάμαι λοιπόν στην Κυδραία να περπατώ σαν χαμένος και να ρωτώ με δάκρυα στα μάτια γνωστούς και φίλους: Μήπως είδατε τους δικούς μου από εκεί που έρχεστε; Κανένας δεν γνώριζε, κανένας δεν μιλούσε.

Ξαφνικά ένα λεωφορείο γεμάτο Κερυνειώτες ερχόταν από την Κερύνεια. Περνώντας από πλάι μου άκουσα μια δυνατή γυναικεία φωνή. Την φωνή της Κερυνειώτισσας Αντρούλλας Χριστοδούλου. “Κωστάκη, οι δικοί σου είναι στο Πελλα Παίς, στο σπίτι του κουνιάδου σου του Γληορή. Ήταν άλλη μια πληροφορία έγκυρη και έγκαιρη.

Τώρα ήμουν σίγουρος, πέραν πάσης αμφιβολίας για το πού βρίσκονταν οι δικοί μου και πως έπρεπε και για το πώς έπρεπε να ενεργήσω. Άξιζε τον κόπο μια δική μου δυσία για την εξεύρεση των δικών μου και την επανένωση της διασπαρμένης οικογένειάς μου. Έπρεπε πάση δυσία και με οποιοδήποτε τίμημα να επισκεφθώ το κατεχόμενο Πέλλα Παίς.

Παίρνω το MINI MOKE και ετοιμάζομαι να ξεκινήσω για το κατεχόμενο χωριό. Φορούσα τη στολή του αξιωματικού. Μια λαθεμένη όπως αποδείχτηκε κίνηση. Προμηθεύτηκα με καμιά δεκαριά πακέτα τσιγάρα και αφού έλεγξα το αυτοκίνητο, πήδηξα μέσα και ετοιμαζόμουν να ξεκινήσω. Εδώ είναι που συνέβη κάτι το απίστευτο. Ένας λεβέντης στο σώμα και στην ψυχή πήδηξε μέσα στο αυτοκίνητο μου. Ήταν της διμοιρίας μου και τον έλεγαν Λούλλη. Μάστρε, θα πάω και γω μαζί σου! Λούλλη ευχαριστώ πολύ γιέ μου μα η αποστολή μου είναι δύ-

σκολη. Θα μπω σε τουρκοκατεχόμενα εδάφη. Εσύ γιατί να κινδυνεύσεις; Όι ματρε, εγώ ε' σ 'αφήνω μόνο σου, θα πάω τζαι γω μαζί σου!!

Ξεκινήσαμε για το Μπέλλα Πάϊς. Αφού διανύσαμε καμιά δεκαριά μίλια βρήκαμε το πρώτο μπλόκο, από δικούς μας εθνοφρουρούς. Μας σταμάτησαν και μας απαγόρευσαν να προχωρήσουμε, λέγοντας μας ότι από εκείνο το σημείο και έπειτα, βρισκόντουσαν παντού Τούρκοι. Επιστρέψαμε στη Κυθραία. Σκέφτηκα κάτι άλλο για να μπορέσω να επιτύχω τον στόχο μου. Φορέσαμε και οι δύο πολιτικές ενδυμασίες και στον ανεμοθώρακα του μικρού μας ξέσκεπου αυτοκινήτου, έγραψα με τέλλα πράσινη πλάτους μιας ίντσας, την λέξη PRESS.

Ξεκινήσαμε για δεύτερη φορά για το Πέλλα Πάϊς με το Mini Moke. Την φορά αυτή σαν δημοσιογράφοι με αποστολή το Μπέλλα Πάϊς και με δήθεν αυστηρές οδηγίες να πάρουμε πληροφορίες για την κατάσταση που επικρατούσε στο χωριό.

Μπήκαμε στο Πέλλα Πάϊς από το δρομάκι που οδηγούσε στο κοιμητήριο του χωριού και μετά από μια στροφή, βρεθήκαμε στην πλατεία του χωριού μπροστά από το Αββαείο.

Κατεβήκαμε από το αυτοκίνητο και μπήκαμε στο πρώτο καφενείο που συναντήσαμε. Κάπου δέκα, δώδεκα άτομα γέροι η μεσήλικες μας είδαν και αναδάρρησαν. Ήταν όλοι σκυθρωποί, σιωπηλοί, για το κακό που τους βρήκε. Τους διαμοίρασα τα τσιγάρα που είχα μαζί μου και τους ρώτησα αν είχε τουρκικά στρατεύματα στην περιοχή του σχολείου του χωριού, γιατί απέναντι από το σχολείο ήταν το σπίτι του κουνιάδου μου στο οποίο έμεναν οι δικοί μου.

Θετική ήταν η απάντηση των θαμώνων του καφενείου γι' αυτό και δέλησα να πείσω τον νεαρό που ήταν μαζί μου, να μείνει στο καφενείο, να μην συνεχίσει μαζί μου, γιατί κανένας δεν ήξερε τι ήταν δυνατό να συμβεί. Οι τούρκοι βρισκότουσαν κάτω από το σχολείο. Ο Λούλλης με κανένα τρόπο δεν δέλησε να με εγκαταλείψει.

Και πάλι στο αυτοκίνητο και κατευθυνόμαστε προς το σχολείο. Στρίβω αριστερά και παίρνω τον δρόμο για το σπίτι του κουνιάδου μου. Σταμάτησα στην πρόσοψη του σπιτιού. Το σπίτι χιλιότρυπο από σφαίρες διαφόρων διαμετρημάτων. Οι τόικοι, οι πόρτες, τα παράθυρα, χιλιότρυπα από σφαίρες. Λες και λίγο πριν πάμε εκεί, έγινε μάχη τρικούβερτη.

Κατεβαίνουμε και οι δυο από το αυτοκίνητο και κτυπώ την πόρτα. Πέρασαν μερικά λεπτά, που φάνηκαν χρόνος, τόσο στους μέσα όσο και σε μας και η πόρτα τελικά άνοιξε. Μέσα στην πόρτα βρέθηκε ο μακαριστός πεδερός μου. Τι συμβαίνει, τι θέλετε ερώτησε. Πατέρα ήρδα να σας πάρω να φύγουμε. Πρέπει τώρα να φύγουμε, δεν έχουμε καιρό για χάσιμο, οι τούρκοι είναι παντού. Εξάλλου εγώ είμαι αξιωματικός και αν συλληφθώ από τους τούρκους, ξέρεις τι θα αντιμετωπίσω. Ήταν φοβισμένος και όλοι ήταν φοβισμένοι μέσα στο σπίτι. Γιατί όπως μας εξήγησαν πριν μερικά λεπτά, είχε γίνει ένας καταίγισμός πυρών με στόχο το σπίτι τους. Γι' αυτό μπήκαν όλοι κάτω από τα έπιπλα, κάτω από τα

κρεβάτια για να προστατευτούν από τους πυροβολισμούς, απ' όπου έβγαιναν τρομαγμένοι μόλις εμείς μπήκαμε στο σπίτι. Φοβόντουσαν να βγουν από το σπίτι γιατί τους φόβισαν και τους τρομοκράτησαν οι πυροβολισμοί. Γι' αυτούς τους λόγους αρνούσαν να αφήσουν το σπίτι του κουνιάδου μου, παρά τις δικές μου παραινέσεις και προειδοποιήσεις ότι σε λίγο οι τούρκοι θα καταλάμβαναν το σπίτι.

Ο Λούλλης ακούστηκε να λέει: Άκου ρε, εμείς διανύσαμε τόσα μίλια μέσα σε τρομερούς κινδύνους για να τους ελευθερώσουμε και αυτοί αρνούνται να φύγουν.

Τη λύση στο πρόβλημα την έδωσε ο γιος μου ο Χάρης. Πηδώντας στο αυτοκίνητο φώναξε, εγώ θα πάω με τον παπά μου. Ακολούθησε η Άδα η γυναίκα μου και κατόπιν η υπόλοιπη οικογένεια, άλλοι γείτονες και φίλοι, που έμεναν στα διπλανά σπίτια.

Εκείνοι που δεν πείσθηκαν να έρθουν μαζί μας ήταν ο κουνιάδος μου με την γυναίκα του που δήλαζε το μικρό τους βρέφος. Τους πρότεινα να με ακολουθήσουν στην ηρωική μας έξοδο και να συνεχίσει το φαγητό του παιδιού στο Κεφαλόβρυσσο της Κυθρέας, αλλά αρνήθηκαν. Δεν ξέρω γιατί παρέμειναν στο σπίτι τους. Αποτέλεσμα της αναποφασιστικότητάς τους ήταν η σύλληψη του κουνιάδου μου από τους εισβολείς και η μεταφορά του στις φυλακές της Τουρκίας, στην Αντίγιαμα, την Αμάσια και αλλού, όπου γνώρισε βασανιστήρια ανείπωτα από τούρκους βάρβαρους και απολίτιστους και η παραμονή της συζύγου του στο Μπέλλα Πάις, όπου και παρέμεινε μέχρι να έρθει η ώρα να γεννήσει, οπότε και οι εισβολείς τής επέτρεψαν να έρθει στις ελεύθερες περιοχές για τον σκοπό αυτό.

Εμείς, προβληματισμένοι και αποκαμωμένοι πήραμε το δρόμο της επιστροφής στην Κυθρέα, τον δρόμο προς την ελευθερία, τον δρόμο προς τη λύτρωση.

Δυστυχώς ξέχασα να ενημερώσω τους δικούς μου ότι οι δρόμοι και τα χωράφια ήταν γεμάτα από ανατιναγμένα αυτοκίνητα, τανκς, πυροβόλα και άλλα και βλέποντάς τα οι δικοί μου νόμιζαν ότι τους παίρναμε σε κατεχόμενα από τους τούρκους εδάφη και αναστατώνονταν και σταυροκοπούνταν.

Επιστρέψαμε στη Κυθρέα σώοι και αβλαβείς, και δοξάζαμε τον Ύψιστο και την Παναγία για την Υψηλή προστασία και τη βοήθεια που μας παρείχαν.

Σαν μπήκαμε στην κωμόπολη της Κυθρέας άγνωστοι μεταξύ αγνώστων, προχωρήσαμε και σταματήσαμε τυχαία μπροστά από ένα σπίτι στην ενορία Συριανιά της Κυθρέας. Τα σπίτι ήταν άδειο. Χτυπήσαμε την πόρτα και η ιδιοκτήτρια που φαίνεται ότι ήταν πίσω μας άνοιξε. Της είπαμε πως ζητούσαμε μέρος για να διανυκτερεύσουμε. Με μεγάλη καλοσύνη ευγένεια και προθυμία μας έδωσε το σπίτι της. Έδειξε μια απλοχεριά αξιοθαύμαστη. Έτρεχε να ικανοποιήσει πρόθυμα κάθε ανάγκη που παρουσιαζόταν στους ξένους της.

Όταν καταφέραμε να τακτοποιηθούμε, η ιδιοκτήτρια μας ρώτησε από πού ερχόμαστε και πως λεγόμαστε. Της απάντησα ότι είμαστε Κερυνειώτες, ότι είμαι δάσκαλος και το όνομα μου είναι Κωστάκης Λαφαζάνης. Γιέ μου, μου αποκρί-

θηκε, πατέρας σου είναι ο κος Σάββας, ο αξιωματικός της αστυνομίας και η μητέρα σου η κυρία Χρυστάλλα;

- Ναι, τους ξέρεις;

- Για μου, ξέρεις ότι αυτό είναι το σπίτι που γεννήθηκες; Ότι ήσουν δίδυμος και η μάμα σου είχε διπλή αμαξούδα όταν σας έβγαζε περίπατο και ότι είσαστε όμοιοι δίδυμοι; Και για να σας ξεχωρίζει είχε στο ένα παιδάκι στον καρπό του χεριού, κορδέλα μπλε και στον άλλο κορδέλα ροζ;

Τέτοιες χαρές δεν δοκιμάζει εύκολα ο άνθρωπος γιατί μόνο ο Άγιος Θεός τις δίνει σε χρόνο ανύποπτο και απρόσμενο.

Λυπούμαι όμως γιατί δεν θυμάμαι ούτε το όνομα της νοικήρισσας των γονιών μου, ούτε κατάφερα μέχρι σήμερα να βρω πού βρίσκεται το λεβεντόπαιδο ο Λούλλης ο γενναίος, ο έτοιμος και τη ζωή του να δώσει για την εξυπηρέτηση συνανθρώπων του.

Ο Θεός να έχει και κείνους και εμάς καλά και να ελευθερωθεί η τουρκοκατεχόμενη πατρίδα μας.

Είμαι τζι' εγώ Τζιυρκώτης

Άλλοι θυμούνται σαν μισοιοί, να ακούουν παραμύθκια,
ο τζιύρης τους τζι' η μάνα τους, να τα λαλούν την νύχτα,
μα 'γίω θυμούμαι άλλωσπως, να ακούω ιστορίες,
νυκτημερόν του τζιύρη μου, γεμάτος απορίες,
ελάλεν μου για την Τζιυρκάν, για το χωρκόν που ζιούσεν,
πριν να γενεί ο πόλεμος, τζι' η γλώσσα του κολλούσεν,
ήτουν χωρκόν μεσ' τες ελιές, τζιαι το νερόν καμπόσον,
ελάλεν για τες εκκλησιές, μα ένοιωθα έναν πόνον,
έπαιζεν μάππα στα στενά, τζι' έκαμεν φιλιές,
ήτουν χωρκόν τεράστιο, με έξι ενορίες,
είσιεν σκολεία για μισιούς, μα τζιαι τους πιο μεάλους,
μύλους πολλούς για άλεσμα, αζούλα για τους άλλους,
το πράσινο των περβολιών, τζιαι οι πολλοί τεχνίτες,
τζιαι ούλλοι στον Τζιεφαλόβρυσον, επήαιναν τες νύχτες,
παρόλο που μεγάλωσα, κρατώ όσα μου είπε,
τζι' ακόμα μέχρι σήμερα, «κάτσε» λαλώ του «μείνε»,
«μείνε τζιαι πέμου τα ξανά, ούλλα να τα θυμούμαι,
πέμου ξανά για την Τζιυρκά, τζι' οι άλλοι ας τζιουμούνται,
μνήμες πολλές να καταπιώ, σαν να 'μουν κάποιος πότης,
τζι' όπου βρεθώ να τους λαλώ, είμαι τζι' εγώ Τζιυρκώτης».

Γιάννης Χρυσσοστόμου